

GYDYTOJO VAIKŲ IR PAAUGLIŲ PSICHIATRO PAREIGYBĖS APRAŠYMAS NR.PI-114

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Gydytojo vaikų ir paauglių psichiatro profesinė kvalifikacija įgyjama baigus universitetines medicinos studijas ir vaikų ir paauglių psichiatrijos rezidentūrą. Užsienyje įgyta gydytojo vaikų ir paauglių psichiatro profesinė kvalifikacija pripažįstama Lietuvos Respublikos reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymo ir kitų profesinių kvalifikacijų pripažinimą reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka.

2. Teisę verstis gydytojo vaikų ir paauglių psichiatro praktika turi asmuo, Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka įgijęs gydytojo vaikų ir paauglių psichiatro profesinę kvalifikaciją ir turintis Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka išduotą ir galiojančią medicinos praktikos licenciją verstis medicinos praktika pagal gydytojo vaikų ir paauglių psichiatro profesinę kvalifikaciją.

3. Gydytojas vaikų ir paauglių psichiatras verčiasi gydytojo vaikų ir paauglių psichiatro praktika Lietuvos Respublikoje tik asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, turinčioje galiojančią įstaigos asmens sveikatos priežiūros licenciją teikti vaikų ir paauglių psichiatrijos paslaugas ir (ar) kitas asmens sveikatos priežiūros paslaugas, kurias pagal teisės aktų reikalavimus kartu su kitais asmens sveikatos priežiūros specialistais turi teikti ir gydytojas vaikų ir paauglių psichiatras.

4. Gydytojas vaikų ir paauglių psichiatras dirba savarankiškai, bendradarbiaudamas su sveikatos priežiūros ir kitais specialistais.

5. Gydytojas vaikų ir paauglių psichiatras vadovaujasi asmens sveikatos priežiūros specialisto praktika, asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimą reglamentuojančiais teisės aktais, Lietuvos medicinos norma, įstaigos, kurioje dirba, įstatais (nuostatais), vidaus tvarkos taisyklėmis bei savo pareigybės aprašymu.

II SKYRIUS TEISĖS

6. Gydytojas vaikų ir paauglių psichiatras turi teisę:

6.1. verstis gydytojo vaikų ir paauglių psichiatro praktika Lietuvos medicinos normos ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka;

6.2. išrašyti receptus Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo 8 d. įsakymo Nr. 112 „Dėl Receptų rašymo ir vaistinių preparatų, medicinos priemonių (medicinos prietaisų) ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) vaistinėse gyventojams ir popierinių receptų saugojimo, išdavus (pardavus) vaistinius preparatus, medicinos priemones (medicinos prietaisus) ir kompensuojamąsias medicinos pagalbos priemones vaistinėje, taisyklių patvirtinimo“ nustatyta tvarka;

6.3. išduoti medicininius ar sveikatos pažymėjimus (pažymas) Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka;

6.4. siųsti pacientus neįgalumui nustatyti;

6.5. konsultuoti pacientus, fizinius ir juridinius asmenis;

6.6. atsisakyti teikti sveikatos priežiūros paslaugas, jei tai prieštarauja gydytojo profesinės etikos principams arba gali sukelti realų pavojų paciento ar gydytojo gyvybei, išskyrus atvejus, kai teikiama būtinoji medicinos pagalba;

6.7. nustatyti asmens mirties faktą Lietuvos Respublikos žmogaus mirties nustatymo ir kritinių būklių įstatymo nustatyta tvarka;

6.8. gauti darbui būtiną informaciją apie gydomus ir konsultuojamus pacientus;

6.9. dalyvauti konsultuojant pacientus ir teikti rekomendacijas dėl tolesnio pacientų gydymo, kai jie sulaukia pilnametystės.

7. Gydytojas vaikų ir paauglių psichiatras turi ir kitų teisių, nustatytų Lietuvos Respublikos teisės aktuose, reglamentuojančiuose asmens sveikatos priežiūros specialisto praktiką.

III SKYRIUS PAREIGOS

8. Gydytojas vaikų ir paauglių psichiatras privalo:

8.1. teikti būtinąją medicinos pagalbą Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių būtinąsios medicinos pagalbos teikimo tvarką, nustatyta tvarka;

8.2. pagal savo kompetenciją, nurodytą Lietuvos medicinos normoje, ir asmens sveikatos priežiūros įstaigos, kurioje dirba, licenciją kvalifikuotai tirti, diagnozuoti ir gydyti ligas, būkles bei sveikatos sutrikimus, rekomenduoti ir dalyvauti organizuojant profilaktikos priemones bei užtikrinti teikiamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų kokybę;

8.3. prireikus siųsti pacientą konsultuotis ir (ar) gydytis pas atitinkamos srities asmens sveikatos priežiūros specialistą;

8.4. bendradarbiauti su asmens sveikatos priežiūros ir kitais specialistais, dalyvaujančiais atliekant diagnostikos ir gydymo veiksmus;

8.5. propaguoti sveiką gyvenseną, ligų profilaktikos ir sveikatos tausojimo bei ugdymo priemones;

8.6. turėti spaudą, kurio numeris suteikiamas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. sausio 6 d. įsakymo Nr. V-1 „Dėl Numerio sveikatos specialisto spaudui suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ nustatyta tvarka;

8.7. pagal kompetenciją vykdyti sveikatos programas;

8.8. laikytis gydytojo profesinės etikos principų, gerbti pacientų teises ir jų nepažeisti, saugoti profesinę paslaptį ir visą informaciją apie pacientą laikyti konfidencialia; kitiems asmenims ši informacija gali būti atskleista Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytais pagrindais ir tvarka;

8.9. tobulinti profesinę kvalifikaciją Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių sveikatos priežiūros specialistų kvalifikacijos tobulinimą, nustatyta tvarka;

8.10. laikytis licencijuojamos sveikatos priežiūros specialisto veiklos sąlygų;

8.11. tvarkyti gydytojo vaikų ir paauglių psichiatro praktikos dokumentus;

8.12. paaiškinti asmens sveikatos priežiūros specialisto praktikos aplinkybes Sveikatos apsaugos ministerijos, teisėsaugos institucijų ir kitų kontroliuojančių institucijų prašymu;

8.13. taikyti Lietuvos Respublikoje tik medicinos mokslo ir praktikos įrodymais pagrįstus, saugius diagnostikos ir gydymo metodus (išskyrus kituose teisės aktuose nustatytas išimtis);

8.14. įtariant netinkamą elgesį su vaiku – nepriežiūrą, seksualinį, fizinį ar emocinį smurtą – pranešti apie tai kompetentingoms įstaigoms;

8.15. naudoti tik teisės aktų reikalavimus atitinkančias medicinos priemones (prietaisus), išskyrus kituose teisės aktuose nustatytas išimtis. Užtikrinti, kad medicinos priemonės (prietaisai) būtų naudojamos teisės aktų nustatyta tvarka ir vadovaujantis gamintojų su medicinos priemone (prietaisu) pateikiama informacija;

8.16. laikytis darbo saugos taisyklių;

8.17. atlikti kitas Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių asmens sveikatos priežiūros specialisto praktiką, nustatytas pareigas.

IV SKYRIUS KOMPETENCIJA

9. Gydytojo vaikų ir paauglių psichiatro profesinę kompetenciją sudaro žinios, gebėjimai ir įgūdžiai, kuriuos jis įgyja baigęs vaikų ir paauglių psichiatro profesinę kvalifikaciją suteikiančias studijas, dirbdamas gydytoju vaikų ir paauglių psichiatru bei nuolat tobulindamas kvalifikaciją ir domėdamasis nuolatine mokslo ir praktikos pažanga.

10. Gydytojas vaikų ir paauglių psichiatras turi žinoti:

10.1. dokumentų rengimo, tvarkymo ir apskaitos pagrindus;

10.2. sveikatos draudimo pagrindus;

10.3. sveikatos teisės pagrindus;

10.4. naudojimosi informacinėmis ir ryšio technologijomis būdus ir mokėti jais naudotis;

10.5. biomedicinos tyrimų rezultatų vertinimo ir pritaikymo principus;

10.6. gydytojo perdegimo sindromo pasireiškimo ypatumus ir prevencijos būdus;

10.7. medicinos etikos ir deontologijos pagrindus;

10.8. Lietuvos Respublikos teisės aktus, reglamentuojančius psichikos sveikatos priežiūros paslaugas ir gydytojo vaikų ir paauglių psichiatro veiklą.

11. Gydytojas vaikų ir paauglių psichiatras turi išmanyti:

11.1. komandinio darbo principus;

11.2. bendrąją psychopatologiją (psichikos, elgesio ir raidos sutrikimų simptomus ir sindromus), ją lemiančius biologinius, psichologinius ir socialinius mechanizmus;

11.3. žmogaus psychosocialinę raidą;

11.4. šeimos psychosocialinius funkcionavimo dėsnumus, vaiko bei jo tėvų / globėjų tarpusavio santykių psychologiją ir psychopatologiją;

11.5. sveiko, turinčio raidos ir (ar) psichikos sutrikimą ir sergančio somatinėmis ligomis vaiko ir paauglio psichikos funkcionavimo dėsnumus;

11.6. pagrindinius psichologinius tyrimus, taikomus vaikams ir paaugliams;

11.7. psichoterapijos teorinius pagrindus, formas, taikymo principus;

11.8. psichoterapijos metodų skyrimo indikacijas;

11.9. vaikų ir paauglių psychosocialinės reabilitacijos principus;

11.10. biologinių ir ne biologinių psichikos, elgesio ir raidos sutrikimų gydymo metodų principus, veikimo mechanizmus, skyrimo indikacijas, kontraindikacijas, galimus nepageidaujamus poveikius;

11.11. neurologinius tyrimus ir neurologinės paciento būklės vertinimą;

11.12. psichikos sutrikimų gydymą vaistais, vaistų veikimo mechanizmus (skyrimo indikacijas, kontraindikacijas, dozavimą, galimus nepageidaujamus poveikius ir sąveikas su kitais vaistais);

11.13. vaikų ir paauglių psichiatrinės slaugos principus;

11.14. vaikų ir paauglių psichikos ir elgesio sutrikimų pirminę, antrinę ir tretinę prevenciją;

11.15. suicidologijos pagrindus, psichoaktyvių medžiagų vartojimo ir kitų žalingų įpročių, netinkamo elgesio su vaikais ir kitų rizikos veiksnių psichikos sveikatai ypatumus.

12. Gydytojas vaikų ir paauglių psichiatras turi gebėti:

12.1. atpažinti klinikinę psichiatrinę būklę ir įvertinti jos sunkumo lygį;

12.2. sudaryti būtinų diagnostinių tyrimų planą;

12.3. gebėti paskirti tyrimus bei interpretuoti šių tyrimų rezultatus;

12.4. atlikti paciento sveikatos sutrikimų simptomų priežasčių diferencinę diagnostiką;

12.5. sudaryti tinkamą individualiam pacientui kompleksinį gydymo planą;

12.6. įvertinti paskirto gydymo efektyvumą;

12.7. parinkti tinkamą psichoterapijos metodą, periodiškai vertinti jo efektyvumą;

12.8. konsultuoti ir bendrauti su pacientu ir jo tėvais / globėjais;

12.9. taikyti pagrindinius moksliskai pagrįstus psichikos sutrikimų gydymo būdus:

12.9.1. psychosocialines intervencijas;

- 12.9.2. šeimos konsultavimą;
- 12.9.3. gydymą vaistais;
- 12.9.4. biologinį gydymą ne vaistais;
- 12.10. nustatyti indikacijas psichoterapijos taikymui, parinkti tinkamiausią jos formą bei integruoti ją į kompleksinio gydymo planą;
- 12.11. dirbti psichikos sveikatos paslaugas teikiančių specialistų komandoje ir vadovauti šiai komandai;
- 12.12. diagnozuoti, diferencijuoti ir gydyti vaikų ir paauglių raidos, psichikos ir elgesio sutrikimus ir būkles:
  - 12.12.1. organinius ir simptominius psichikos sutrikimus;
  - 12.12.2. psichikos ir elgesio sutrikimus vartojant psichoaktyvias medžiagas;
  - 12.12.3. šizofreniją, šizotipinius ir kliesesinius sutrikimus;
  - 12.12.4. nuotaikos (afektinius) sutrikimus;
  - 12.12.5. neurozinius, stresinius ir somatoforminius sutrikimus;
  - 12.12.6. elgesio sindromus, susijusius su fiziologiniais sutrikimais ir somatiniais veiksniais;
  - 12.12.7. asmenybės sutrikimus;
  - 12.12.8. įpročių ir potraukių sutrikimus;
  - 12.12.9. lyties tapatumo sutrikimus;
  - 12.12.10. seksualinio pasirinkimo sutrikimus;
  - 12.12.11. psichologinius ir elgesio sutrikimus, susijusius su seksualine raida ir orientacija;
  - 12.12.12. protinį atsilikimą, gydyti su juo susijusius elgesio ir emocinius sutrikimus;
  - 12.12.13. psichologinės raidos sutrikimus, gydyti su jais susijusius elgesio ir emocinius sutrikimus;
  - 12.12.14. elgesio ir emocijų sutrikimus, prasidedančius vaikystėje ir paauglystėje;
- 12.13. įvertinti savižudybės ir pavojingo sau ar kitiems elgesio riziką bei suteikti reikiamą pagalbą;
- 12.14. įtariant netinkamą elgesį su vaiku – nepriežiūrą, seksualinį, fizinį ar emocinį smurtą – suteikti būtinąją kompleksinę pagalbą;
- 12.15. teikti neatidėliotiną ir skubią pagalbą pagal savo kompetenciją ir įgaliojimus vaikams, paaugliams bei suaugusiems pacientams;
- 12.16. teikti reikiamą psichiatrinę pagalbą esant sudėtingoms, užsitęsusioms psichosocialinėms problemoms;
- 12.17. vertinti psichosocialinių problemų keliamą riziką paciento sveikatai ir taikyti tinkamas ir racionalias priemones šiai rizikai mažinti;
- 12.18. įvertinti profesinių veiksmų riziką savo paties sveikatai ir imtis priemonių šios rizikos išvengti;
- 12.19. nustatyti asmenų neblaivumo (girtumo) ar apsvaigimo būseną;
- 12.20. atlikti laikinojo nedarbingumo ekspertizę.